

“No he parat d'ençà que vaig veure que escrivint teatre no em cansava”

Josep Maria Benet i Jornet ha obtingut el 45è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. L'acte de lliurament de la distinció se celebrarà el dia 11 de juny al Palau de la Música Catalana.

El dramaturg i guionista de televisió Josep Maria Benet i Jornet, nascut a Barcelona l'any 1940, és el 45è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. El jurat d'Òmnium Cultural ha valorat la qualitat, extensió, varietat i coherència de la seva obra i, alhora, la seva continuada fidelitat al teatre de text. Per a Muriel Casals, presidenta de l'entitat que concedeix el premi, Benet i Jornet és un referent per al nostre país, un model de persona que ens dona moral i força en un moment que ens cal especialment. El veredictes es va fer públic el dia 18 de març a la seu d'Òmnium Cultural i l'acte de lliurament del premi se celebrarà el dia 11 de juny al Palau de la Música Catalana.

—Vàreu dir dilluns, en la conferència de premsa d'Òmnium, que “quan escric, pateixo, perquè sóc una persona insegura i molt sovint no em surt res”, i que fa mesos vàreu llençar a les escombraries dues obres. Ho heu fet altres vegades?

—Cap més. Al principi vaig fer coses que després em van semblar horroroses però ja estan publicades, existeixen i paciència. Però de llençar-ne, no ho havia fet i he quedat molt preocupat, la veritat és aquesta.

—Us vàreu adonar vós mateix que no eren satisfactòries?

—No. Vaig passar les dues obres a dos amics i van ser ells els qui em van dir que no acabaven de rutllar. Ara estic intentant escriure'n una altra a veure si em surt una cosa més decent. Us explicaré el cas. Vaig escriure una

obra que es deia *Salamandra*, que vaig trigar dos anys a escriure-la. L'obra es va estrenar en les millors condicions possibles al Teatre Nacional, però no va agradar a la crítica i diria que tampoc no va agradar al públic, perquè hi van anar pocs espectadors. Llavors vaig quedar una mica enfonsat. Era una obra, per a mi, ambiciosa. I vaig dir, saps què? Fes obres de cambra amb pocs personatges, per poder-les escriure en tres, quatre mesos, i si no t'agraden com han quedat, total hauràs perdut quatre mesos, només. I així he escrit les tres últimes que s'han estrenat. Aquestes han tingut bona crítica i bona resposta per part del públic. Això em va animar i em vaig posar a escriure una obra, i, pam!, malament, i una segona i pam!, malament també. Ara n'escric una altra i ja veurem què passarà.

—Ara amb el premi us sentireu més Benet i Jornet que Papitu?

—No. Com dic als meus amics, no entenc el que ha passat. Penso que no sóc digne d'aquest premi. Vaig quedar perplex, quan em va trucar la Muriel. No pensava mai rebre el premi que han rebut Joan Oliver i Salvador Espriu, per esmentar dos dramaturgs. Si el premi serveix per a recordar que el teatre és literatura, això em fa molt feliç. Com he declarat, si el premi que se'm dona és per al teatre català, benvingut, perquè ha hagut de lluitar molt per sobreviure i a Catalunya mateix ha patit un cert menyspreu, i ara està en el millor moment de la seva història. No pas per mi, sinó pels actors, directors,

escenògrafs, etcètera, i per la qualitat dels textos. Avui el teatre català figura al mapa català i també al de molts països de l'estranger, com Amèrica del Sud. A Atenes no paren de fer teatre català. Les paraules *Catalunya* i *Teatre Català* sembla que tenen un sentit més enllà de les nostres fronteres. Si el premi serveix per al teatre català, estaré content i estaré tranquil. Amb tota sinceritat, jo no sé el que he fet bé i el que he fet malament. Per molt que em diguin que he fet coses agradables i coses en veritat desagradables, aniré tirant i moriré escrivint teatre.

—Qui us va batejar amb el nom de Papitu?

—Jo mateix. Jo en tinc la culpa. Amb els companys de la universitat posava diminutius a tothom, fins i tot als mestres. En Joaquim Molas era en Quimet. I la Montserrat Roig, la Rateta.

—La vostra vocació d'escriptor és prèvia a la vocació d'autor teatral?

—Sí. Quan jo tenia 11 anys, a l'escola, als Escolapis, van preguntar a cadascú què volia ser i jo vaig dir escriptor, com podia haver dit que volia ser bomber o astronauta, sense fer-me il·lusions. La primera cosa que vaig fer eren tebeos perquè hi havia diàleg i imatges i per aquí deu sortir la cosa. Si no, no ho entenc, perquè a casa no teníem cap relació amb el teatre. Ni hi anàvem. El que sí que tenia és que m'agradava llegir i em vaig posar a escriure una novel·la i després una altra. Però em passava una cosa. Pensava que era el més bonic del món que podia fer però em cansava molt. I en canvi, un bon dia, vaig anar al teatre del Raval, a la plaça del Pedró, i allà va ser el lloc on vaig començar a fer teatre a partir dels 15 anys, o una cosa així, juntament amb un parell d'amics. En aquella època hi havia molt teatre, se'n feia molt d'aficionats. I allà sí que em vaig trobar molt bé, d'una banda. I de l'altra, un dia em vaig animar a es-

criure una obra de teatre. Pots comptar el que em devia sortir. Però allò no em va cansar gens; em va encantar fer-ho. I a partir d'aquí ja no vaig parar.

—**Amb la idea de poder estrenar en un gran teatre?**

—No. Jo pensava que escriuria teatre tota la meua vida però pensava que potser aconseguiria, en algun teatre d'aficionats, que alguna cosa meua s'hi fes, no més enllà. Per a mi un teatre de debò trobava que era una cosa inabastable que jo no tenia dret, ni virtuts, ni possibilitats, d'arribar-hi mai. Jo tenia una imatge de l'escriptor, i per tant de l'escriptor de teatre, que era molt cinematogràfica. Em queia la bava davant la imatge d'un senyor assegut en una butaqueta, que tenia al costat una petita tauleta amb un llum de peu i al darrere tota una immensa galeria de llibres i que estava escrivint i als peus tenia un gos. I ara, a casa meua, entre altres coses, però recordant això tinc una tauleta amb un llum de peu, tinc al costat una butaqueta; hi puc escriure i llegir, i durant bastants anys hi tenia un gat.

—**“Hi tenia”?**

—Es va morir. Me l'estimava prou i vaig dir prou, no vull patir més.

—**També vàreu comentar dilluns a Òmnium que, com heu dit moltes vegades, a la universitat, on vàreu fer la carrera de filosofia i lletres, no entràveu a les aules, i que va ser una llàstima no haver anat a la classe de Martí de Riquer. No hi havia més professors que valguessin la pena?**

—Alguns, però pocs. Hi havia un Valverde, imbècil de mi. El problema amb Valverde va ser que jo era un gandul total. En Valverde, professor de filosofia, ens va dir al primer dia que féssim una redacció, no sé si a la mateixa classe o a casa, no ho recordo, sobre una qüestió més o menys filosòfica que no recordo tampoc quina era. Vam presentar-li el que havíem fet i a uns quants, a bastants, no pas a un o dos, ens va dir “vosaltres ja esteu aprovats; si voleu, veniu a classe, si no voleu, no”. I em vaig dir, ui!, doncs no hi vaig. I m'ho vaig perdre. A la universitat, els meus mestres van ser els meus companys. Em quedava al pati, conspirant o escoltant els companys que considerava mestres. Un d'ells, Joan Lluís Marfany, persona molt important en la meua vida, em va portar

Josep Maria Benet i Jornet, a la seu d'Òmnium Cultural, on dilluns 18 es va fer públic el veredict del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

“Pensava que escriuria teatre tota la meua vida, però que només estrenaria les meves obres en teatres d'aficionats”

El dramaturg i guionista no havia pensat mai que podria rebre el mateix premi que han obtingut Joan Oliver i Salvador Espriu.

al seminari que donaven en un pis de la Gran Via el doctor Ramon Aramon, de llengua catalana i el senyor Joaquim Molas, de literatura catalana. Després ens van traslladar a la seu d'una editorial i finalment al Palau Dalmasas del carrer de Montcada. Amb en Molas vam establir una relació molt estreta. En acabar les classes, que eren magnífiques, úniques, ens donava lliçons de pensament i de vida, molt potents. Anàvem a peu des del palau a casa seva i a vegades se'ns feia de dia. Com tothom, en Molas a vegades ha estat criticat, però qui no ho ha estat? Això no importa. El que importa és tenir un deute amb les persones que t'han format.

—Ja es creaven colles tancades, de mestres i deixebles?

—Sí. Els qui érem d'en Molas ens van dir moletes i sí, som els moletes i tota la vida ens quedarà aquesta marca. L'altre grup era el de Jaume Vidal Alcover i Maria Aurèlia Capmany. Si eres d'un no podies ser de l'altre, cosa que em sabia molt de greu. De totes maneres, gràcies al teatre, i a Espriu, vaig poder treballar amb la Capmany. Un company que només va fer el primer curs em va dir que a l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, de la Cúpula del Coliseum, Ricard

Salvat i Maria Aurèlia Capmany preparaven el muntatge de la *Primera història d'Esther*, de Salvador Espriu, i que els calia comptar amb molts estudiants que es poguessin familiaritzar de seguida amb el text, perquè en l'obra surten molts actors. Quan hi vaig entrar, hi havia la Capmany, que llavors tenia uns 40 anys, amb un escot i uns pits impressionants, que dirigia l'assaig, perquè en Salvat era a Alemanya. Sobre l'escenari hi havia una noia, Maite Lorés, una jove Pilar Aymerich, la coneguda fotògrafa, i la tercera era Montserrat Roig, jove jove també, tres persones que vaig estimar,

“La ‘Primera història d'Esther’, d'Espriu, em va influir de manera directa en les meves obres ‘La desaparició de Wendy’ i Descripció d'un paisatge”

especialment la Montserrat Roig. M'hi vaig quedar i de nit m'escapava a la cúpula. Tots els qui hi vam participar ens vam arribar a saber l'obra de memòria, de cap a peus.

—Vàreu preocupar-vos per pouar en la tradició del teatre català?

—Sí. El problema és que no trobava un referent que em servís. Rusiñol no m'anava bé, per al que volia escriure. Puig i Ferrer sí. Puig i Ferrer em podia influir perquè el seu teatre m'agradava molt i ja no diguem en Guimerà, que molts se l'han mirat amb menyspreu i és grandios i extraordinari i a vegades a les meves obres, si podia, li he fet un homenatge. Després hi havia els autors del moment. N'hi havia d'espantosos però hi havia un Espriu amb la *Primera història d'Esther* i *Antígona*. Però jo no podia fer una *Primera història d'Esther*. Ara bé, puc dir que em va influir molt, i de manera directa, en dues obres meves. Una es deia *La desaparició de Wendy*, i l'altra, *Descripció d'un paisatge*. Sense l'obra d'Espriu no les hauria pogut escriure.

—I pel que fa al teatre universal?

—El meu ídol va ser Eugene O'Neill, el gran autor americà. Tots els autors americans són hereus d'O'Neill. Em tornava boig. D'americans de l'època també hi havia, és clar, l'Arthur Miller i en Tennessee Williams. I he de dir també que vaig estar molt influït per Antonio Buero Vallejo, encara que no recordo que hi hagi cap obra meva directament i clarament influenciada per ell, a diferència de l'Espriu. Però entre les meves primeres alguna influència seva hi deu haver.

—Curiosament, perquè això no se sent gaire a dir, heu mostrat un gran reconeixement als dramaturgs joves.

—Jo aprenc molt de la dramàturgja jove. Els dramaturgs joves m'han marcat. I, a més, em donen vida, coneixements nous. He tingut la sort que, tot i la diferència d'edat, m'acceptessin com a company de viatge. Això va començar amb Sergi Belbel, fa 25 anys. Abans, quan jo era jove, hi havia molt mal ambient entre els autors de teatre.

—Què us ha donat el teatre?

—Ha donat sentit a la meua vida, si és que la vida té sentit.

Luís Bonada